

ENIGE OPMERKINGEN OMTRENT HET GESLACHT LEEUVENBURCH (II)

door
K.J. Slijkerman*

Eerder gepubliceerd in Ons Voorgeslacht jrg. 50 (1995) een uitgave van de Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie.

Met bovengenoemde titel publiceerde de heer B. van Dooren in *Ons Voorgeslacht* jrg. 1991, blz. 433-440, een en ander over de oudere generaties van het geslacht (van) Leeuwenborch uit Ridderkerk en dit als reactie op het in 1982 van de hand van de heer R.K. Vennik verschenen boekje over dit geslacht. In *Ons Voorgeslacht* 1991, blz. 436, maakt de heer van Dooren melding van de enigszins wazige akte van 25-7-1570. Hierin transporteerden Cornelis Ariaenss. Leeuwen(boirch; een afkortingsteken is geplaatst), als man en voogd van Jannetgen Cornelisdr. (Ariaens is doorgehaald), Rob Leenaertss., als man en voogd van Dierickxgen Ariaensdr. (zij blijkt later een Cornelisdr. te zijn), en Neeltge Ariaensdr. (moet ook Cornelisdr. zijn?) gezamenlijk aan Cornelis Ariaenss. den Jonghen Leeuwenboirch een gerecht tiende deel van 13 morgen, d.w.z. 1 morgen 1½ hont en 30 roeden, met daarop staande de hofstede den Leeuwenboirch. De verkoper Cornelis Ariaenss. Leeuwen(boirch) bezat dit stuk land voor een helft en wordt in deze akte 'haren oem' (van de twee vrouwen) genoemd, terwijl Rob namens zijn vrouw en Neeltgen voor haar zelf met voogdhand elk een 'aenpart ofte kindt deel' bezaten.

Cornelis de verkoper moet dit land hebben verkregen via zijn vrouw, anders was het niet nodig geweest haar in deze transportakte te noemen. Het lijkt mij dat de vader of moeder van Dierickxgen en Neeltgen een broer dan wel een zuster moet zijn geweest van Jannetgen Cornelisdr. Vandaar dat Leeuwenboirch via zijn vrouw gerechtigd was op de helft en de twee vrouwen met hun kindsdeel (elk een vierde part) vanwege hun vader of moeder op de wederhelft. Dit stuk land valt in het kohier van de 10^e penning over Ridderkerk van 1557¹ te traceren in 'Jan Covijns houff van XXIJ mergen' in Nieuw-Reijerwaard, waarin staat te lezen: 'Cornelis Ariaensz. heeft dat Xen deel eygen lants van de voors. dorthien mergen (de resterende 8 morgen in deze hoeve werden door anderen gebruikt) ende is leggende in dese voors. houff. Ervoor in dezelfde hoeve staat genoteerd: 'Cornelis Ariaensz. bruyct van Jop van Teylingen als rentmeester van Aert Pietersz. erven tot Dordrecht negen deelen van dorthien mergen'. In het kohier 1561² staat dan in dezelfde hoeve genoteerd: 'Cornelis Ariaensz. tot Ridderkerck bruyct van Jop van Tellingen als rentmeester van Aert Pietersz. erven tot Dordrecht XJ mergen 1115 hont met huys, hooff, boemgert, telynge' en 'Cornelis Ariaensz. voors. bruyct VII half hont XXX roeden lants' (= 1 m. 14½ h. 30 r.). Blijkens dit kohier zou de hofstede dus op de 11 m. 4 hont huurland staan.

Uit het voorgaande meen ik te mogen veronderstellen dat Leeuwenboirch al in 1557 met Jannetgen Cornelisdr. getrouwd was en op de hofstede den Leeuwenboirch van zijn (overleden?) schoonvader moet hebben gewoond. Het penningkohier over Ridderkerk van 1542³ is niet gespecificeerd en dat van 1553⁴ bevat slechts een opgave van de huizen. In laatstgenoemd kohier komen twee personen met de naam Cornelis Adriaensz. voor en een als Cornelis Ariaensz. De eerste twee hadden een huis dat zonder meer werd aangeslagen, maar laatstgenoemde had een huis dat op een perceel land stond en dat in een niet meer bewaard gebleven afzonderlijk kohier

betreffende landerijen werd aangeslagen. Was deze Cornelis Ariaensz. uit 1553 wellicht identiek met de Cornelis Ariaensz. (Leeuwenboirch) uit 1557? Ik verkreeg hierover geen uitsluitsel.

Zoals gezegd werd dit perceel van 1 m. 1% h. 30 r. met de hofstede Leeuwenboirch in 1570 aan Cornelis Ariaensz. den Jonghen Leeuwenboirch overgedragen. Ter secretarie van Ridderkerk vond ik destijds een vijftal penningkohieren uit de tweede helft van de zestiende eeuw, die als opvolgers kunnen worden beschouwd van de oudere kohieren van de 10e penning en welke een schat aan gegevens bevatten over landgebruikende Ridderkerkse families. Een door mij tussen 1570 en 1575 (in de inventaris van de gemeente Ridderkerk gedateerd tussen 1559 en 1582) gedateerd kohier van de 6e penning⁵ maakt melding van 'Jan Covijns houff XXII merghen⁶ en daarin komt de jonge Leeuwenboirch inderdaad voor als opvolger van zijn oudere naamgenoot: 'Cornelis Adriaensz. den Jongen Leeuwenborch bruyct van de ambachtsheer van Heerjansdam XJ mergen drie hondt XXX roeden lants⁷ en 'Cornelis Adriaensz. voorz. bruyckt zijn eygen landt VIJ half hondt'. Een iets jonger kohier van de 100e penning, gedateerd tussen 1575 en 1579, spreekt opmerkelijk genoeg als bruiker van de voornoemde twee percelen: 'Coernelys Aryenss. Kerssenboom bruckt van den heer van Heerjansdam tot Doerdrecht XJ maergen 1115 hondt XX roeden lants⁷ en Coerneiys Aryenss. voers. bruckt zijn eygen landt VIJ half hondt XXX roen lants.⁷

Hoewel de grootte van het eerstgenoemde perceel iets afwijkt van de voorgaande heeft men hier absoluut met dezelfde stukken land en kennelijk ook met dezelfde huurder/eigenaar van doen! Vanwaar nu ineens de naamswijziging van Leeuwenborch naar Kerssenboom?! Het antwoord moet liggen in een tweede op 25-7-1570 te Ridderkerk opgemaakte akte, waarin Cornelis Ariaenss. den Jonghen Leeuwenboirch aan de te Dordrecht woonachtige Ariaentgen Franssen een jaarlijkse rente van 6 Car. gld. verkocht, hetwelke hij verzekerde ' . . . opt gherechte Xen deel van XIII mergen lants te weten eenen mergen 14½ hont gelegen int Nyeuwelant van Ridderkerk int Langhelant aen den Crommenwech zijn deel inde karseboegherth'. Dit perceel van 13 mergen in Jan Covijns 22 morgen was dus 'Karseboegherth' genaamd, hoewel de erop staande hofstede blijkens de van diezelfde datum daterende transportakte 'den Leeuwenboirch' genaamd was. Duidelijk is wel dat Cornelis de toenaam Kerssenboom aan deze 'Karseboegherth' ontleend heeft, een naam waarmee ik ook de oude Cornelis Leeuwenboirch heb aangetroffen, zoals hierna nog zal blijken.

Het is opmerkelijk dat ik de jonge Cornelis alleen in genoemd kohier en in die uit de jaren 1579⁸ en 1581⁹ en 1572/1578¹⁰ als huurder/eigenaar van deze twee genoemde landerijen met deze naam (ook wel geschreven als: Karsenboom, Karssenboem en Carssenboom) heb aangetroffen. Ik meen hem in dezelfde kohieren als eigenaar en huurder van andere landerijen ook te zijn tegengekomen als Cornelis Aryensz. den Jongen en als den Jongen Leeuwenborch! Het is niet duidelijk op welke wijze de diverse kohieren werden opgemaakt, maar vermoedelijk greep men terug naar oudere kohieren en de daarin gebezigde familienamen of toenamen zullen somtijds daaruit zijn overgenomen, terwijl de opsteller dan wel naging of de eigenaars en bruikers van de betreffende landerijen op dat tijdstip nog klopten. Zo was er blijkens het kohier van 1557⁹ in Nieuw- Reijerwaard een hoeve genaamd 'Ariaen Beenen houff van X mergen', waarin sprake is van 'Cornelis Ariaensz. bruyct van Arien Beenen erven tot Dordrecht sestalve (5X) mergen lants'. De resterende 4½ morgen in deze hoeve, waarvan de erven Beenen ook eigenaars waren, werd gebruikt door ene Machtelt Roken weduwe. In het kohier van 1561² was deze hoeve van naam veranderd en wel in 'Ariaen Monnen X mergen'. Als bruikers staan dan genoteerd:

‘Adriaen Monnen woonende tot Ridderkerck bruyct van Ariaentgen Beenen tot Dordrecht V mergen IJ hont’ (zaeylant), ‘Cornelis Ariaensz. tot Ridderkerck bruyct van Neeltgen Beenen tot Dordrecht IJ mergen IIIJ hont lants’ (zaeylant) en ‘Cornelis v(oor)s(egt) bruyct van . . . Matgen Dierck Ariaensz. tot Dordrecht ende Claes Woutersz. tot Dordrecht IJ mergen’ (weylant).

Deze landgebruiker Cornelis Ariaensz. uit 1557 en 1561 meen ik te moeten vereenzelvigen met de oudere Cornelis Ariaensz. Leeuwenboirch, want in het al meer genoemde Ridderkerkse kohier van de 6e penning uit 1570/1575³ staat het volgende te lezen over de landbruikers in ‘Aryen Monnen X mergen’: ‘Cornelis Adriaenssen den Jongen Leeuwenborch bruyct van den voorz. Adriaen Been (eigenaar van het in 1561 door Adriaen Monnen gehuurde perceel land, dat dan door een ander gebruikt wordt) tot Dordrecht vierdalve (3½) mergen lants’ en ‘Cornelis Ariaenss. voorz. bruyckt van zijn oom Cornelis Ariaen Monnensz. woonende in Barendrecht eenen margen lants’ en ‘Cornelis Adriaenss. voors. bruyckt zijn eygen landt eenen mergen’. Het kohier van de 100e penning over Ridderkerk uit 1579⁸ spreekt van het volgende in ‘Aryen Monnen X mergen’: ‘Cornelis Aryensz. den Jongen bruyct van zijn oem Cornelis op dye Nyeu Sluys in Barendrecht eenen mergen’ en ‘Cornelis Adriaensz. den Jongen bruyct zijn eygen lant eenen mergen’ en ‘Cornelis Adriaensz. den Jongen bruyckt van Adryaen Been Jacobsz. tot Dordrecht IIIJ mergen IIIJ hont lants’. Het blijkt dus dat in 1561 de oudere Cornelis Leeuwenborch met zijn vader Adriaen Monnen land gebruikte in de ‘Aryen Monnen houff’ en dat deze Cornelis ca. 1570/1575 naar Barendrecht was verhuisd. Zijn neefje Cornelis Adriaenssen den Jongen Leeuwenborch was toen in die Hoeve als landgebruiker in zijn plaats getreden, evenals dus sedert 1570 het geval was op de hofstede Leeuwenboirch.

Belangrijk is nu dat het familieverband blijkt tussen de oude en jonge Leeuwenborch; de oude was althans een oom van de jonge en vermoedelijk wel via vaderszijde omdat zij naamgenoten waren. De jonge Leeuwenborch moet derhalve een kleinzoon van Adriaen Monnen zijn geweest en indien deze afstamming inderdaad via mannelijk lijn liep moet zijn vader een Adriaen Adriaensz. zijn geweest, die vrij jong gestorven zou kunnen zijn. De oude Leeuwenborch zal zijn neefje min of meer als zijn opvolger in zijn boerenbedrijf hebben beschouwd, hoewel ik de oude Cornelis dan nog wel een zoon meen te moeten toedichten. In elk geval moet er voor de oude Cornelis een gegronde reden zijn geweest om de hofstede Leeuwenboirch van de hand te doen en naar Barendrecht te verkassen. Hij kan hertrouwd zijn met een Barendrechtse vrouw op wier boerenbedrijf hij ging zitten. Wellicht was de jonge Leeuwenboirch door zijn oom op genoemde hofstede opgevoed - nergens kwam ik iets van eventueel ouderlijk erfgoed van de jonge Cornelis tegen - en vandaar dat hij bij de overdracht van deze hofstede al de naam Leeuwenboirch droeg. Niet lang na de verkoop van de hofstede Leeuwenboirch zal de oude Cornelis naar Barendrecht zijn verhuisd en zullen vrijwel al zijn eigen- en huurlanden in Nieuw- Reijerwaard door de jonge Cornelis in gebruik zijn genomen.

Van Dooren maakte al melding (*Ons Voorgeslacht* 1991, blz. 436) van een sententie van het Hof van Holland uit 1566, waarin een te Hendrik Ido Ambacht wonende Cornelis Adriaens van Leeuwenburch als een zoon van Adriaen Monnen werd vermeld. Dit moet dus de oude Leeuwenborch zijn geweest, die toen tijdelijk in genoemd dorp verblijf moet hebben gehouden. De reden hiervoor is niet duidelijk. Het waren in elk geval roerige tijden en met name het jaar 1566 was zeer onrustig.

Blijkens het kohier van de 10e penning over Hendrik Ido Ambacht van 1561¹¹ waren er toen aldaar een jonge Adriaen Monnen en een Adriaen Monnensz. landgebruikers. De laatstgenoemde

werd daar ook aangeslagen voor een huis en bezat daar bovendien ruim 10 m. eigen land. De jonge Adriaen Monnen had daar alleen huurland en werd daar ook niet voor een huis aangeslagen, dus zal er niet gewoond hebben. Het ligt voor de hand om in deze jonge Adriaen Monnen de in 1561 te Ridderkerk wonende Adriaen Monnen te zien, die dan met zijn zoon (oude) Cornelis Ariaensz. (Leeuwenboirch) land in de polder Nieuw-Reijerwaard in huur gebruikte. In de kohieren van de 10e penning van 1553 en 1561² werd Adriaen Monnen voor een huis te Ridderkerk aangeslagen, maar hij komt in het kohier van 1542³ nog niet voor. Ook wordt hij niet vermeld als landgebruiker in het Ridderkerkse kohier van 1557; de huizen zijn dan niet vermeld. Het meest aannemelijk is dat de beide Adriaen's Monnen in dit geval broers waren.

Opmerkelijk is dat het gezeten boerengeslacht Groenevelt te Hendrik Ido Ambacht stamt van Corstiaen Adriaen Monnensz. (ca. 1540/1541- 1619).¹² De te Hendrik Ido Ambacht gedomicilieerde oude Adriaen Monnen zal zijn vader zijn geweest en indien juist was Corstiaen een volle neef van de oudere Cornelis Adriaensz. Leeuwenboirch te Ridderkerk. De geslachten Groenevelt en Leeuwenborch zouden a.h.w. uit een stam gesproten zijn, hoewel er van wapenovereenkomst geen sprake is.¹³ Onderzoek naar deze 'Monnen-familie' in de contreien van Hendrik Ido Ambacht is een hoofdstuk apart. De persoonsnaam Monne werd te Hendrik Ido Ambacht al halverwege de veertiende eeuw in de leenregisters aangetroffen, maar de schaarse gegevens betreffende Hendrik Ido Ambacht in de eerste helft van de zestiende eeuw en daarvoor bemoeilijkt onderzoek ten zeerste. Het lijkt er evenwel op dat men hier met een zeer oude boerenfamilie te doen heeft, die gezien het door hen gevoerde wapen op enigerlei wijze geparenteerd zou kunnen zijn geweest aan families als Van Riede en Van der Merwede.¹⁴

Het voorgaande resumerende, zou ik tot de volgende fragment-genealogie kunnen komen:

I. *Mon (Monnensz. ?)*, geb. naar schatting ca. 1470, tr. *N.N.* Zijn zoon (waarschijnlijk oude) Adriaen Monnensz. had een oom Jan Monnensz., wellicht dan een broer van de vader van Adriaen (zie bij I.1). De nog hypothetische Mon Monnensz. en zijn veronderstelde broer Jan Monnensz. kunnen dan zoons zijn geweest van Mo(e)n Scouten, vermeld als leenman van Wassenaar met het recht van vogelarij en visserij in het ambacht van Oost-Barendrecht, die kort voor november 1511 overleed.¹⁵ Hij moet in de tweede helft van de vijftiende eeuw zijn naam hebben gegeven aan de hoeve lands in Oud-Reijerwaard genaamd 'Mon Schouten vijf mergen min vijf roeden'.^{15a} Tevens was hij in de jaren 1487-1490 waarsman van Oud-Reijerwaard en misschien ook identiek met de Mon Willemsz. die al in 1454 deze functie bekleedde.^{15b} In Zuidhollandse Stam- en Naamreeksen (Rotterdam 1986) blz. 55, worden vanaf 1361 diverse personen met de voornaam of het patroniem Mon opgesomd, die mogelijk tot hetzelfde geslacht hebben behoord. In een uit 1470 daterend register van dijkplichtigen in Hendrik Ido Ambacht en Schildmanskinderen-ambacht (een gebied tegen de oostgrens van Sandelingenambacht)¹⁶ worden genoemd in Schildmanskinderenambacht: Mon Willemsz., Adriaen Monnez. en Tonis Monnez. Opmerkelijk is nog het voorkomen van een Mon Adriaensz. te Ridderkerk in de eerste helft van de zestiende eeuw. Blijkens een regest van 14-3-1538 (= 1539) was hij toen bode in het ambacht Ridderkerk^{16a} en hij werd aldaar bij tiendverpachtingen in de rentmeestersrekeningen vermeld gevonden in de jaren 1530-1549.^{16b}

Kinderen:

1. *Den ouden Adriaen Monnensz.*, geb. naar schatting ca. 1500, woonde te Hendrik Ido Ambacht (1559, 1561), leenman van Wassenaar te Oost-Barendrecht (1532-1545)

heemraad van Hendrik Ido Ambacht (1542) landeigenaar te Oost-Barendrecht (sedert 1519, vermeld 1559, 1561), landeigenaar en –huurder te Adriaen-Pieters-Ambacht (Sandelingenambacht) (1542, 1556, 1557, 1561), landeigenaar en -huurder te Hendrik Ido Ambacht (1561) tr. *N.N.* Op 3-4-1532 werd Adriaen Monnez. bij dode van zijn oom Jan Monnez. door de Heer van Wassenaar beleend met het recht van vogelarij en visserij in het ambacht Oost-Barendrecht. Op 16-11-1545 droeg Adriaen Monnez. te Hendrik Ido Ambacht dit leen over aan de Heer van Wassenaar voor het vrije gebruik van de visserij in Oost-Barendrecht gedurende 6 jaar.¹⁷ Een akte voor het Hof van Holland gedateerd 17-4-1545 maakt melding van Adriaen Monne uit Hendrik Ido Ambacht in een zaak contra Dirck Schiltman te Dordrecht. Adriaen verklaarde dat hij in 1519 van (de in 1545) wijlen zijn oom Jan Monnez. zeker uiterland gelegen voor Oost-Barendrecht en 3 m. daarnaast gelegen binnenland had verkregen, dat toebehoord had aan wijlen Schiltman Willemsz. Schouten. Jan Monnez. was inmiddels gestorven en Adriaen Monne was diens erfgenaam.¹⁷

Het zou kunnen zijn dat deze Schiltman Willemsz. Schouten een broer was van de al genoemde Mon Scouten, die dan wellicht identiek was met de Mon Willemsz. die in 1470 in Schildmanskinderenambacht vermeld werd gevonden. Schiltman Willemsz. Schouten zou volgens deze hypothese dan een oud-oom van Adriaen Monnez. zijn geweest. In het kohier van de 10e penning van Oost-Barendrecht en de Ziedewij over 1542 staat Adriaen Monnez. geboekt voor het gebruik van een stuk uitergors buiten de Ziedewij.^{17a} Het kohier over 1559 spreekt van Arien Monnez. als bruiker van 3 m. 3 h. eigen land in het Buiten Nieuwland van Oost-Barendrecht,^{17b} terwijl hij in het kohier over 1561^{17c} genoteerd staat als ‘Adriaen Monnez., int Ambacht’ (=Hendrik Ido Ambacht) als bruiker van deze 3m. 4 h. eigen land in het nieuw bedijkte land van Oost-Barendrecht. Ongetwijfeld was dit het land dat hij in 1519 verkregen had. In het kohier van de 10e penning over Hendrik Ido Ambacht van 1542 wordt hij als heemraad genoemd, maar ik vond hem niet vermeld als landgebruiker.¹⁸ Blijkens het kohier van de 10e penning over Adriaen-Pieters-Ambacht (Sandelingenambacht) van 1542¹⁹ gebruikte Adriaen Monnez. 1 m. Uit het kohier van 1552²⁰ blijkt dat dit een boomgaard was. In het kohier van de 10e penning van 1557 over Adriaen-Pieters-Ambacht²¹, werd Adriaen Monnez. aangeslagen voor de 1 m. boomgaard en nog voor 5 m. huurland. In hetzelfde kohier komt den Jongen Adriaen Monnez. voor. In het kohier van 1561²² werd hij als oude Adriaen Monnez. geregistreerd met de 1 m. boomgaard en in het Volgerland van genoemd ambacht met 5 m. zaai- en weiland als huurland. Blijkens het kohier van de 10e penning over 1561 van Hendrik Ido Ambacht bezat Adriaen Monnez. aldaar een huis met 9 m. 4½ hont eigen land en had hij nog eens ruim 12 m. in huur.

Kind:

1. *Cors(tiaen) (Christiaen) Adriaen Monnez./Ariensz.*, geb. 1540/1541, leenman van Honingen te Hendrik Ido Ambacht, beleend 17-1-1588,²³ overl. 5-3-1619 (78 jr. oud), begr. in de kerk te Hendrik Ido Ambacht onder een zerk met wapen²⁴ tr. *N.N.* Uit hem het geslacht Groenevelt; zie: Zuidhollandse Stam- en Naamreeksen, (Rotterdam 1986) blz. 56 e.v.
2. *Den jongen Adriaen Monnez.*, volgt II.

II. *Den jongen Adriaen Monnez.*, geb. naar schatting ca. 1505, vestigde zich te Ridderkerk tussen 1542 en 1553, landhuurder te Adriaen-Pieters-Ambacht (Sandelingenambacht) (1557, 1561) Hendrik Ido Ambacht (1561) en te Ridderkerk (1561), overl. na 3-9-1566, tr. *N.N.* Blijkens de 10e penning van Adriaen-Pieters-Ambacht (Sandelingenambacht) van 1557²¹ had den Jongen Ariaen Monnez. daar 6 m. 35 r. in huur en blijkens het kohier van 1561²² was hij daar huurder van 12 m. zaai- en weiland, alsmede in het volgerland van dat ambacht huurder van 6 m. 35 r. zaai- en weiland. In de (huizen)kohieren van de 10e penning over Ridderkerk van 1553⁴ en 1561¹ werd Adriaen Monnez aangeslagen voor een huis. Het laatstgenoemde kohier noemt Adriaen Monnen, wonende te Ridderkerk, als bruiker in ‘Ariaen Monnen X mergen’ (vroeger genaamd: ‘Adriaen Beenen houff van X mergen’) in Nieuw-Reijerwaard van 5 m. 2 h. zaailand. In het kohier van de 10e penning over Hendrik Ido Ambacht van 1561¹¹ komt hij als jongen Adriaen Monnen voor als huurder van percelen van 14 h. weiland en 3 m. zaailand. Zoals hierna nog vermeld zal worden was hij nog in leven op 3-9-1566.

Kinderen:

1. Vermoedelijk *Adriaen Adriaensz.*, volgt III.
2. *Cornelis Ariaen Monnez.* alias *Cornelis Adriaensz.* (*van*) *Leeuwenborch den ouden* alias *den ouwen Caerssenboom*, geb. naar schatting ca. 1530, heemraad (1560-1563, 1565) kerkmeester (1563- 1564) en laagheemraad (1564) van Ridderkerk, woonde te Hendrik Ido Ambacht (1566), vanwege zijn vrouw mede-eigenaar van de hofstede den Leeuwenboirch in Nieuw-Reijerwaard (1570), landeigenaar en -huurder te Ridderkerk (zeker sedert 1557 tot ca. 1570), nadien (tot zeker in 1581) nog landeigenaar te Ridderkerk, landhuurder te Oost-Barendrecht (1561), woonde op de nieuwe sluis te Barendrecht (sedert ca. 1570/1575, 1581) overl. na 1581, tr. waarschijnlijk voor ca. 1557 *Junnetgen Cornelisdr.*, overl. na 25-7-1570, dr. van Cornelis *N.N.*, mogelijk boer op de hofstede den Leeuwenboirch.

Cornelis Ariaensz. gebruikte blijkens het kohier van de 10e penning over Ridderkerk van 1557 in ‘Jan Covijns houff van XXII mergen’ in Nieuw-Reijerwaard 13 (!) m., waarvan een tiende deel zijn eigendom was. In het kohier van 1561 bleek in deze hoeve op de 11 m. 4 h. huurland een ‘huys, hooff, boemgert, telynge’ te zijn gelegen, hetwelk de hofstede den Leeuwenboirch moet zijn. In ‘Ariaen Beenen houff van X mergen’ in Nieuw-Reijerwaard huurde Cornelis Ariaensz. blijkens het Ridderkerkse penningkohier van 1557 5½ m. In 1561 bleek de naam van deze hoeve gewijzigd te zijn in ‘Ariaen Monnen X mergen’, ongetwijfeld vanwege het feit dat zijn vader Adriaen Monnen daarin een omvangrijk stuk in huur had genomen. ‘Cornelis Ariaensz. tot Ridderkerck’ gebruikte daarin percelen van 2 m. 4 h. zaailand en 2 m. weiland. Blijkens het Ridderkerkse penningkohier van 1557 had Cornelis Ariaensz. in ‘Jan Willemsz. houff van X mergen’ in Nieuw-Reijerwaard 1½ m. land in huur en in het kohier van 1561² werd hij als ‘Cornelis Ariensz. tot Ridderkerck’ hiermee als huurder vermeld.

Al deze landerijen zijn na ca. 1570 eigendom van of in huur genomen door jonge Cornelis Adriaensz. Leeuwenborch alias den Jongen alias Kerssenboom. Machtelt Dierck Ariaensdr. met voogdhand transporteerde op 14-5-1562 aan Cornelis van Leuwenborch Ariaensz. 1 m. int Nieuweland van Ridderkerk (Nieuw-Reijerwaard) in een weer lands van 10 m.²⁵ Dit land valt inderdaad, zoals Van Dooren in *Ons Voorgeslacht* 1991, blz.437 meldt, te plaatsen in ‘Adriaen Beenen houff, later ‘Ariaen Monnen houff’ genaamd. Interessant is nog een perceel van 21x m. in ‘Gielis Oems houff van XII mergen in Nieuw-Reijerwaard. In het kohier van de 10e penning

van 1557 staat genoteerd: 'Cornelis Ariaensz. heeft dordalff mergen eygen lants'. Merkwaardig genoeg ontbreekt dit stuk land in het kohier van 1561. Men moet verzuimd hebben dit te noteren, want van deze 12 mergen ontbreekt percies het stuk van 2½ mergen. Wel weer komt het voor in het kohier van de 6e penning van 1570/1575:⁵ 'Cornelis Adriaenss. *den ouwen Leeuwenborch* bruyckt zijn eygen landt IJ half mergen'. Buitengewoon belangwekkend is nu de vermelding in het kohier van de 100e penning van 1575/1579⁶ Coernelys Aryensz. *den ouden Leeuwenboerch ofte den ouwen Charssenbom* in Baerendrecht op de nyen sluis bruckt zijn eyghen landt II half mergen'. Hier duikt dus de naam Kerssenboom op, ontleend aan het perceel land waar de hofstede den Leeuwenboirch op stond en welke naam ook gebruikt werd door zijn gelijknamige neefje (zie bij III.1).

In het kohier van de 100e penning over Ridderkerk van 1579 staat Cornelis omschreven als 'Cornelis Aryensz. den ouwen Kaerssenbom' en in dat van de 50e penning van 1581⁹ als 'Cornelis Ariens den ouwen Caerssenboom'. Hoewel hij zich ca. 1570/1575 in Barendrecht vestigde moet hij dit land nog zeker tot in 1581 zelf gebruikt hebben en niet hebben verhuurd aan zijn neefje. Laatstgenoemde verkreeg wel een gedeelte hiervan in 1593, zoals hierna nog ter sprake zal worden gebracht. Kennelijk was de oude Cornelis toen niet meer in leven en had hij dit land nagelaten ofwel hij was nog in leven en dit land was als moederlijk erfdeel op zijn kind(eren) overgegaan. Op 10-1-1596 is er in de civiele rollen van de Hoge Vierschaar van Zuid-Holland namelijk nog sprake van een Cornelis Adriaen Monnesz., waarbij echter geen woonplaats vermeld is.²⁶ Deze persoon zou ook in de groep te Hendrik Ido Ambacht geplaatst kunnen worden, want zo vond ik in 1597 aldaar een Adriaen Monnen als heemraad vermeld²⁷ en deze persoon kan ik ook zo gauw niet plaatsen. Vermoedelijk was hij een nazaat van de oude Adriaen Monnenz. te Hendrik Ido Ambacht (zie bij I.1).

Op 30-7-1563 werd Cornelis Adriaensz. eigenhandig door Jan van Merode, ambachtsheer van Ridderkerk, aangesteld als kerkmeester na zijn eed in handen van de pastoor en zijn trouw aan de ambachtsheer afgelegd te hebben. Hij ondertekende als 'Cornelis Leuenborc Adriaensz.,^{27a} Blijkens een sententie van het Hof van Holland van 3-6-1566 was Cornelis Adriaens van Leeuwenburch, wonende te Hendrik Ido Ambacht, namens zijn vader Adriaen Monnen schuldeiser.^{27b} Kennelijk woonde Cornelis in 1566 tijdelijk in genoemde jurisdictie. In het voorliggende jaar werd hij voor de laatste maal als heemraad van Ridderkerk vermeld gevonden. Omstreeks 1570/1575 vestigde hij zich op de nieuwe sluis te Barendrecht en zeker tot in 1581⁹ had hij zijn 1 morgen in 'Ariaen Monnen houff' in Nieuw-Reijerwaard aan zijn gelijknamige neefje verhuurd. Overigens staat hij al in het kohier van de 10e penning van Oost-Barendrecht over 1561 geboekt als 'Cornelis Adriaen Monnenz. bruycht tiendalf (9%) hont lants toebehorende Saris Cleysz. (=Sherclaes) inden Haech.^{17c} Het was ook in die tijd al veel voorkomend dat boeren in jurisdicties rond hun woonplaats landerijen gebruikten. Mogelijk kind:

- a. *Cornelis Cornelisz. Karssenboegert* alias *Kerssebomen*, woonde te Barendrecht (1578), overl. na 17-9-1578 (na 4-1-1593?). In de 'criminele tafele' van de Hoge Vierschaar van Zuid-Holland is omstreeks maart 1578 sprake van een Cornelis Cornelisz. Karssenboegert in Barendrecht. Hij zal identiek zijn met de Cornelis Cornelisz. Kerssebomen te Barendrecht, die in dezelfde bron op 17-9-1578 genoemd wordt als gedaagde door de baljuw van Zuid-Holland. Was hij dan wellicht ook identiek met de Cornelis Cornelisz. die met ene Cornelis Pietersz. in 1593 een stuk van 3 hont land in 'Gilles Oems Landt' in Nieuw-Reijerwaard

verkocht aan de jonge Cornelis Adriaensz. Leeuwenborch, land dat afkomstig was van Cornelis Adriaensz. de oude Leeuwenborch alias de oude Caersseboom (zie verder bij III.1)?

III. Vermoedelijk *Adriaen Adriaensz.*, geb. naar schatting ca. 1525. wellicht overl. voor 1570, tr. *N.N.* Hij is een nog strikt hypothetische figuur en kon tot op heden niet worden geïdentificeerd onder de diverse naamgenoten die rond 1550 te Ridderkerk vermeld werden gevonden. Deze man hoeft overigens niet aldaar woonachtig te zijn geweest. Kennelijk stierf hij voor 1570, toen zijn veronderstelde zoon Cornelis mondig was.

Kind:

1. *Cornelis Adriaensz. den Jonghen (van) Leeuwenboirch* alias *Den Jongen* alias *Kerssenboom (Carssenboom etc.)*, geb. naar schatting ca. 1545, heemraad van Ridderkerk (1575-1582), boer op de hofstede den Leeuwenboirch in Nieuw-Reijervaard (sedert 1570) landeigenaar en -huurder te Ridderkerk (sedert ca. 1570), overl. na 4-1-1593, tr. voor 31-3-1580 (mogelijk al voor ca. 1569) *Jenneken Aertsdr.*

Zoals in de inleiding van dit artikel reeds gezegd is, kreeg Cornelis Ariaenss. den Jonghen Leeuwenboirch op 25-7-1570 een gerecht 10e deel van 13 mergen met de hofstede den Leeuwenboirch in Nieuw-Reijerwaard door o.a. zijn gelijknamige oom getransporteerd en belaste hij dezelfde dag dit goed met een rente van 6 Car. gld. Omstreeks dezelfde tijd moet hij de door de voornoemde oom gebruikte landerijen in Nieuw-Reijerwaard in huur hebben overgenomen. In 'Jan Covijnz. houff XXIIJ mergen' bezat hij blijkens het kohier van de 6e penning van omstreeks 1570/1575⁵ 7½ hont eigen land (aangekocht in 1570, zoals hiervoor vermeld) en huurde hij 11 m. 3 h. 30 r. Hij werd toen 'Cornelis Adriaensz. den Jongen Leeuwenborch' genoemd. In het kohier van de 50e penning, dat gedateerd is ergens tussen 1572 en 1581, staat hij in dezelfde hoeve met dezelfde landerijen te boek als 'Cornelis Ariensz. Karsenboom tot Ryderkerck'. In het kohier van de 100e penning van ca. 1575/1579 heet hij 'Coernelys Aryenss. Kerssenboom'; in het kohier van de 100e penning van 1579 'Cornelis Aryensz. Karssenboom' en in de 50e penning van 1581 'Cornelis Ariaenss. Carssenboom'. Zoals hiervoor reeds ter sprake is gebracht moet hij de toenaam Kerssenboom hebben ontleend aan zijn bezit in 'Jan Covijnz. Houff dat 'karsseboeghert' was bijgenaamd.' In 'Aryen Monnen X mergen' had Cornelis eveneens de landerijen van zijn oom overgenomen. Het kohier van ca. 1570/1575 noemt hem 'Cornelis Adriaenssen den Jongen Leeuwenborch' en in de genoemde hoeve bezat hij 1 m. eigen land en in huur nog percelen van 31x m. en 1 m. Laatstgenoemd stuk had hij in gebruik van zijn oom Cornelis Ariaen Monnensz. woonende in Barendrecht. Het kohier van ca. 1575/1579⁴ noemt hem met deze zelfde landerijen: 'Cornelis Aryensz. den Jonge'. Zijn oom werd kortweg aangeduid als 'o(o)m Coernelys in Baerendrecht'. Het kohier van ca. 1572/1581⁷ noemt hem 'Cornelis Arienss. den Jongen' en zijn oom 'oem Cornelis op de nyeu sluys in Barendrecht'; vrijwel hetzelfde zijn oom en neefje in genoemde hoeve vermeld in de kohieren uit 1579⁸ en 1581⁹ Dan was er nog het perceel van 1½ m. huurland in 'Jan Willems X mergen'. In het kohier van ca. 1570/1575⁵ werd Cornelis als 'Cornelis Adriaensz. den Jongen Leeuwenborch' geboekstaafd; in het kohier van 1575/1579 als 'Coernelys Aryensz. van Leuwenboerch'. Het kohier van ca. 1572/1582¹⁰ spreekt dan van hem als 'Cornelis Arienss. Leuwenborch', het kohier van 1579⁸ van 'Cornelis Aryensz. Leuwenborch' en dat van 1581⁹ als 'Cornelis Arienss. Leeuwenborch'. In 1575 en 1577 werd Cornelis Arijensz. Leuwenburch uit Ridderkerk door de baljuw van Zuid-Holland gedaagd in zaken die niet nader omschreven zijn.³¹

In een akte van 25-3-1583 trad Cornelys Leuwenborch Aryens op als voogd voor de weeskinderen van Maerich Meusdr? Ik zie nochtans geen familierelatie van Leuwenborch met de weeskinderen. Wellicht assisteerde hij de weeskinderen bij de uitkoop omdat hij heemraad van Ridderkerk was. Op 4-1-1593 transporteerde Robbrecht Lenderts, als man en voogd van zijn huisvrouw Diricxken Cornelisdr., aan Cornelis Ariaens Leuwenborch 1 m. land. Tevens is er dan sprake van 3 hont die Cornelis Corneliss. en Cornelis Pieters tezamen hadden verkocht en overgedragen aan voornoemde Cornelis Ariaenss. Dit alles was gelegen in 'Gillis Oems landt' in Nieuw-Reijerwaard.³² en kan worden geïdentificeerd als onderdeel van de 2½ m. die Cornelis de oude Leeuwenborch alias de oude Caerssenboom te Barendrecht nog in 1581 in gebruik had. Kennelijk hadden Diricxken Cornelisdr., Cornelis Cornelisz. (Karssenboeghert alias Kerssebomen?; zie bij II.2.a) en Cornelis Pietersz. deze 1½ m. van de oude Leeuwenborch Caerssenboom geërfd of toebedeeld gekregen als moederlijk bewijs. Mogelijk had de jonge Leeuwenborch/Kerssenboom het resterend part van 1 m. op een of andere wijze al in bezit gekregen en kocht hij de overige delen van deze 2½ m. om het perceel in zijn geheel te kunnen gebruiken. Deze akte is tevens het laatste mij bekende levensteken van de jonge Cornelis.

Het lijkt mij dat bij de jonge Cornelis Leeuwenborch de oorsprong ligt van al de zeventiende-eeuwse naamdragers Leeuwenburg op het eiland IJsselmonde en in de Hoekse waard, al heb ook ik nog geen akte kunnen vinden waaruit zijn kinderschaar zonneklaar blijkt. Een grondig onderzoek naar het eventuele landbezit in Ridderkerk van zijn veronderstelde kinderen Jacob, Pieter, Adriaen, Aert, Ploontje, Neeltje, Teuntje en Sijke (zie *Ons Voorgeslacht* 1991, blz. 437-438) zou nadere aanwijzingen kunnen opleveren. Misschien ook dat onderzoek in het rijke archief van Dordrecht iets oplevert. Mij dunkt dat het laatste woord over de kop van de genealogie Leeuwenburg nog niet is geschreven!

AFKORTINGEN

ARA	Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage.
GA	Gemeentearchief.
ora	Oud-rechterlijk archief.
RAZH	Rijksarchief in Zuid-Holland te 's-Gravenhage
SvH	Staten van Holland voor 1572.

NOTEN

1. ARA, SvH inv. nr. 1083.
2. ARA, SvH inv. nr. 1408.
3. ARA. SvH inv. nr. 354.
4. ARA. SvH inv. nr. 760.
5. GA Ridderkerk inv. nr. 47.
6. GA Ridderkerk inv. nr. 51.
7. RAZH, ora Ridderkerk inv. nr. 87. akte d.d. 25-7-1570.
8. GA Ridderkerk inv. nr. 50.
9. GA Ridderkerk inv. nr. 48.
10. GA Ridderkerk inv. nr. 49.
11. ARA, SvH inv. nr. 1282.
12. L. Wageveld-Groeneveld, *Stamreeks Groeneveld*, in: *Zuidhollandse Stam- en Naamreeksen*, Rotterdam 1986, blz. 56 e.v.

13. Als noot 12. blz. 55, en B. de Keijzer, *Heraldische- en genealogische gedenkwaardigheden uit de kerk van Hendrik-Ido-Ambacht*. in *Ons Voorgeslacht* jrg. 1983, blz. 267; zie ook: R.K. Vennik, *De oudste generaties van het geslacht Leeuwenburg uit de Hoekse Waard en het eiland IJsselmonde*, uitg. 1982, blz. 1.
14. Als noot 12, blz. 55.
15. C. Hoek, *De leenkamers van de heren van Wassenaar: Ons Voorgeslacht* jrg. 1978, blz.59.
- 15a. Zie de diverse Ridderkerkse penningkohieren uit de tweede helft van de zestiende eeuw, genoemd in de noten 5 t/m 10.
- 15b. Zie W.H. van Bilderbeek, *Geschiedenis der polders Oud- en Nieuw Reyerwaard - de wijze van bemaling der polders benevens hunne bestuurders*, uitg. 1914, blz. 148-149.
16. J.L. van der Gouw, *Morgen-Morgensgeltjk, Dijkplicht in Hendrik Ido Ambacht en Schilmuns-kinderenambacht anno 1470*. in: *Verlagen en mededelingen Bronnen Oud-Vaderlandsrecht*. deel XIII (1971). blz.506, 508 e.v.
- 16a. GA Rotterdam, Huis ten Donck inv. nr. 701, regist nr. 284; zie ook idem regist nr. 285, d.d. 15-3-1538 (=1539). Volgens vriendelijke mededeling van C. Sigmond te Rotterdam.
- 16b. GA Rotterdam, Huis ten Donck inv. nr. 470, rekeningen jaren 1530-1536 en idem inv. nr. 53 1, jaar 1549. Volgens vriendelijk mededeling van Ir. C. Sigmond te Rotterdam.
17. ARA, Hof van Holland inv. nr. 0516, akte d.d. I7-4- 1545.
- 17a. ARA, SvH inv. nr. 324.
- 17b. ARA, SvH inv. nr. 1057.
- 17c. ARA, SvH inv. nr. 1378.
18. ARA, SvH inv. nr. 237.
19. ARA, SvH inv. nr. 148.
20. ARA, SvH inv. nr. 539.
21. ARA, SvH inv. nr. 881.
22. ARA, SvH inv. nr. 1196.
23. C. Hoek, *Repertorium op de lenen van Honingen, Ons Voorgeslacht* jrg. 1962, blz. 100.
24. Artikel als genoemd in noot 13; *Ons Voorgeslacht* jrg. 1983. blz. 267.
25. GA Rotterdam, Huis ten Donck inv. nr. 830, akte d.d. 14-5 1562.
26. ARA, recht. arch. Zuid-Holland inv. nr. 1 fol. 13, akte d.d. 10-1-1596.
27. RAZH, ora Hendrik Ido Ambacht inv. nr. 1.
- 27a. GA Rotterdam, Huis ten Donck inv. nr. 855; zie ook regist nr. 339a in de inventaris van het archief Huis ten Donck blz. 222. Hij komt ook als kerkmeester voor in regist nr. 345, d.d. 23-3-1564 (inventaris blz. 224) en als lage heemraad van Ridderkerk dd. 9-4-1564 (inventaris blz. 225).
28. ARA, Hof van Holland inv. nr. 0541, akte d.d. 3-9-1566; zie ook *Ons Voorgeslacht* jrg. 1991, blz. 436.
29. ARA, recht. arch. Zuid-Holland inv. nr. 133, fol. 6v.. akte ca. maart 1578.
30. ARA, ora. Zuid-Holland inv. nr. 1, fol. 24, akte juli 1575, en fol. 34v., akte juli 1577.
31. RAZH, ora Ridderkerk inv. nr. 87. fol. 88~. e.v., akte d.d. 25-3-1583.
32. RAZH, ora Ridderkerk inv. nr. 87, fol. 149~. e.v., akte d.d 4-1-1593.

* Emanuelpolder 1, 4414 RV Waarde